

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

**T/11467. számú
törvényjavaslat
a világörökségről**

**Előadó: Dr. Hiller István
oktatási és kulturális miniszter**

Budapest, 2009. december

2010. évi ... törvény a világörökségről

Az Országgyűlés az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete 1972. november 16-án kelt, az 1985. évi 21. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezményrel összhangban, annak hatékony végrehajtásához; a kiemelkedő egyetemes értékek megőrzéséhez szükséges rendelkezések megállapítása érdekében a következő törvényt alkotja:

1. § (1) E törvény hatálya kiterjed:

- a) a világörökségi és a világörökségi várományos területekre;
- b) a világörökségi és a világörökségi várományos területekkel kapcsolatos, a világörökségi jelleget érintő tevékenységre; továbbá
- c) a b) pont szerinti tevékenységet végző vagy e tevékenység által érintett szervezetekre és személyekre.

(2) A világörökségi és a világörökségi várományos területek a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, illetve az ezek végrehajtására kiadott jogszabályok alapján védetté nyilvánított és ekként kulturális örökségi védelmet, illetve természetvédelmi oltalmat élvező helyszínek.

2. § E törvény alkalmazásában:

1. Kiemelkedő egyetemes érték: a világörökségi helyszín által megtestesített – az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete (a továbbiakban: UNESCO) Világörökség Bizottsága által ekként elfogadott – érték, amely kivételessége és páratlansága miatt nemzetközi szempontból is kiemelkedő és egyedi kulturális örökségi, illetve természeti jelentőséggel bír, ennél fogva folyamatos megőrzése és védelme az egész emberiség, a jelen és jövő generációi számára kiemelkedő fontosságú.

2. Világörökségi helyszín: az UNESCO Világörökség Bizottsága határozata alapján a Világörökség Jegyzékbe felvett, világörökségi címmel rendelkező – e törvény mellékletében szereplő – helyszín, amelyet a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján nyilvánítottak védetté, és ekként kulturális örökségi védelmet, illetve természetvédelmi oltalmat élvez.

3. Világörökségi helyszín védőövezete: a világörökségi helyszín környezete, amely az UNESCO Világörökség Bizottsága határozata alapján, a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékeinek sértetlenségét, illetve hitelességének védelmét biztosítja, továbbá amelyet a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján nyilvánítottak védetté, és ekként kulturális örökségi védelmet, illetve természetvédelmi oltalmat élvez.

4. Világörökség Jegyzék: az UNESCO Világörökség Bizottsága által a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 11. cikkének (2) bekezdése alapján létrehozott és vezetett lista.

5. Világörökségi terület: a világörökségi helyszín és annak védőövezete.

6. Világörökségi várományos helyszín: a kiemelkedő kulturális örökségi, illetve természeti értékei révén, az Egyezmény 1. és 2. cikkében meghatározott kritériumok szerint az UNESCO Világörökség Központhoz (a továbbiakban: Központ) bejelentett, a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékében szereplő helyszín, amelyet a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján nyilvánítottak védetté, és ekként kulturális örökségi védelmet, illetve természetvédelmi oltalmat élvez.

7. Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzéke: a kulturális örökségi, illetve természeti értékei alapján a Világörökség Jegyzékbe való felterjesztésre kiválasztott helyszíneknek a kultúráért felelős miniszter rendeletében kihirdetett, a helyszínek és azok védőövezetei helyrajzi szám és GPS koordináta szerinti lehatárolását is tartalmazó jegyzéke.

8. Világörökségi várományos helyszín védőövezete: a világörökségi várományos helyszín környezete, amely a világörökségi várományos helyszín kiemelkedő kulturális örökségi, illetve természeti értékeinek sértetlenségét, illetve hitelességének védelmét biztosítja, továbbá amelyet a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján nyilvánítottak védetté, és ekként kulturális örökségi védelmet, illetve természetvédelmi oltalmat élvez.

9. Világörökségi várományos terület: a világörökségi várományos helyszín és annak védőövezete.

3. § (1) A világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes (kulturális örökségi, illetve természeti) értéket, a világörökségi várományos helyszín kiemelkedő kulturális örökségi, illetve természeti értéket hordoz, amelyet – a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján fennálló védettséggel összhangban – mindenki köteles megóvni.

(2) A világörökségi és a világörökségi várományos terület védelme és fenntartható használata közérdek, amelynek megvalósításában közreműködnek az állami és önkormányzati szervek, valamint az egyházak, a társadalmi és egyéb szervezetek, illetve a természetes személyek, összhangban a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján fennálló védettségéből fakadó kötelezettségeikkel.

(3) A világörökségi és a világörökségi várományos területet az Egyezményvel, továbbá a világörökségi területet a világörökségi kezelési tervében foglaltakkal összhangban, azok egyetemes és nemzeti értékeit megőrizve kell használni, fenntartható módon fejleszteni, bemutatni, illetve szükség szerint helyreállítani.

4. § (1) A világörökségi helyszínekkel összefüggő állami feladatokat a kultúráért felelős miniszter a *mellékletben* meghatározott miniszterekkel – a külön jogszabályok alapján fennálló hatáskörüket nem érintve – egyetértésben, más érdekelt miniszterekkel együttműködve látja el.

(2) A kultúráért felelős miniszter (1) bekezdés szerinti feladatai különösen:

- a) érvényesíti a világörökségi szempontok érdekeit a világörökségi területet érintő jogszabályokban, illetve átfogó tervezési programokban;
- b) elkészíti, felülvizsgálja, illetve – szükség esetén – módosítja a világörökségi kezelési tervet, valamint ellátja az ebből eredő egyéb feladatokat;
- c) felméri, és folyamatosan figyelemmel kíséri a világörökségi terület állapotát, továbbá megteszi a kiemelkedő egyetemes érték megőrzéséhez, fenntartásához és bemutatásához szükséges intézkedéseket;
- d) évente jelentést tesz a Kormánynak, és négyévente beszámol az Országgyűlésnek a világörökségi területek állapotáról és az Egyezményből eredő feladatok ellátásáról;
- e) szükség esetén gondoskodik a világörökségi területtel kapcsolatos módosítás felterjesztéséről;
- f) ellátja a világörökséggel kapcsolatos nemzetközi feladatokat; valamint
- g) gondoskodik a kiemelkedő egyetemes értéket hordozó örökség megismerését, fejlesztését és bemutatását elősegítő – köztük oktatási, képzési, ismeretterjesztő – programok kidolgozásáról és végrehajtásáról.

5. § (1) A kultúráért felelős miniszter más érdekelt miniszterekkel együttműködve ellátja a világörökségi várományos területtel kapcsolatos állami feladatokat, így különösen:

- a) kiválasztja a világörökségi várományos helyszíneket;
- b) bejelenti a világörökségi várományos helyszíneket a Központhoz;

- c) ötévente felülvizsgálja a világörökségi várományos helyszínek Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékben történő nyilvántartásának indokoltságát;
 - d) intézkedik a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékébe felvett világörökségi várományos helyszínek Világörökség Jegyzékbe történő jelölése iránt; valamint
 - e) gondoskodik a kiemelkedő kulturális örökségi, illetve természeti értéket hordozó örökség megismerését, fejlesztését és bemutatását elősegítő – köztük oktatási, képzési, ismeretterjesztő – programok kidolgozásáról és végrehajtásáról.
- (2) A kultúráért felelős miniszter egy helyszínek a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékébe való felvételéről, az onnan való törlésről, valamint az (1) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálatról helyszínenként hatósági határozatot hoz. A határozat tartalmazza a helyszín és annak védőövezete helyrajzi szám és GPS koordináta szerinti lehatárolását.
- (3) Az (2) bekezdésben meghatározott határozatot a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Hivatalos Értesítőben kell közzétenni. A közzététellel a határozat közzététel minősül, azt egyéb módon nem kell közölni a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 78. §-a (1) bekezdésében meghatározott személyekkel és szervezetekkel. A határozat felülvizsgálatát a közzétételtől számított harminc napon túl akkor sem lehet kezdeményezni, ha az ügyfél a határozatról a közzétételt követően szerzett tudomást. A határozat felülvizsgálatára a Fővárosi Bíróság kizárólagosan illetékes.
- (4) Ha a határozat bírósági felülvizsgálata iránti kereset benyújtására nyitva álló határidő eredménytelenül telt el, vagy ha a határozatot a bíróság helybenhagyta, a kultúráért felelős miniszter szükség esetén haladéktalanul gondoskodik a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló rendeletnek a határozattal való összhangot megerősítő módosításáról.

6. § (1) A kultúráért felelős miniszter a 4. §-a (2) bekezdésében és az 5. §-ban meghatározott állami feladatokat a Világörökség Magyar Nemzeti Tanácsa (a továbbiakban: Tanács) és a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) közreműködésével, illetve útján látja el.

(2) A kultúráért felelős miniszter irányításával a Tanács a világörökséggel kapcsolatos feladatok ellátása, az egységes és következetes szakmapolitikai irányítás megvalósítása érdekében a világörökségi szakmai érdek-képviselők és a világörökségben érdekelt kormányzati szervek képviselőinek részvételével közreműködő, konzultatív, javaslattevő és véleményező testületként működik.

(3) A Bizottság a kultúráért felelős miniszter javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő és végrehajtási feladatokat ellátó testülete, amely kiemelkedő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező tagokból áll.

(4) A Bizottság

- a) a kultúráért felelős miniszter,
- b) a természet védelméért felelős miniszter,
- c) az agrárpolitikáért felelős miniszter,
- d) az építésügyért felelős miniszter,
- e) a turizmusért felelős miniszter,
- f) az állami vagyonért felelős miniszter,
- g) a helyi önkormányzatokért felelős miniszter,
- h) a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter,
- i) a külpolitikáért felelős miniszter,
- j) a területfejlesztésért és területrendezésért felelős miniszter,
- k) a településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszter

által kijelölt tagokból, valamint

- l) az ICOMOS – Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsa (International Council on Monuments and Sites) Magyar Nemzeti Bizottságának javaslatára a kultúráért felelős miniszter és

m) az IUCN – Világ Természetvédelmi Unió (International Union for Conservation of Nature) Magyar Nemzeti Bizottságának javaslatára a természet védelméért felelős miniszter által megbízott képviselőjéből áll.

7. § (1) A világörökségi helyszínek által hordozott kiemelkedő egyetemes érték megőrzése és az azzal összeegyeztethető fenntartható fejlődés biztosítása érdekében – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a világörökségi területek világörökségi kezelési tervét a kultúráért felelős miniszter rendeletben hirdeti ki.

(2) A településrendezési eszközökkel való összhang megteremtése céljából a kezelési terv egyeztetésébe az érintett helyi önkormányzatokat is be kell vonni.

(3) Amennyiben a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke kizárólag természeti érték és a világörökségi terület egésze védett természeti területen van, továbbá külön jogszabályban meghatározott természetvédelmi kezelési tervvel rendelkezik, a természetvédelmi kezelési terv a (1) bekezdés szerinti világörökségi kezelési tervnek minősül.

(4) Amennyiben a világörökségi területen országos vagy helyi jelentőségű védett természeti terület is van, az (1) bekezdésben meghatározott világörökségi kezelési tervet a külön jogszabályban meghatározott védett természeti területre vonatkozó természetvédelmi kezelési tervvel összhangban – a természetvédelmi kezelési tervben foglalt, a kiemelkedő egyetemes érték védelmét biztosító természetvédelmi kezelési előírásokra utalva – kell elkészíteni.

(5) A világörökségi kezelési terv tartalmazza:

- a)* a világörökségi terület helyrajzi számok és GPS koordináták szerinti lehatárolását;
- b)* a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékének összegzését;
- c)* a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke megőrzésének, fenntartásának és bemutatásának célkitűzéseit, stratégiáját; valamint
- d)* a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke megőrzése eszközeinek részletes leírását, így különösen a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékének megőrzését célzó kezelési módokat, továbbá a kulturális örökség védelméről és a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján fennálló védettségből, valamint az épített környezet alakításáról és védelméről jogszabályból eredő korlátozásokat és tilalmakat (különösen a településrendezési eszközökben foglalt építési, változtatási, telekalakítási, építmények rendeltetése, használati módja megváltoztatásával kapcsolatos, közműfejlesztési, környezet-, természet-, és tájvédelmi korlátozások, tilalmak).

(6) A világörökségi kezelési tervben foglaltak figyelembevételével kell a világörökségi terület természeti és kulturális örökségi értékeit érő káros hatások bekövetkezését megelőzni, a káros hatásokat elhárítani, csökkenteni.

(7) A világörökségi kezelési tervet szükség szerint, de legalább tízévenként felül kell vizsgálni.

8. § A hatósági eljárásokban hatóságként eljáró vagy szakhatóságként közreműködő kulturális örökségvédelmi, illetve természetvédelmi hatóság a világörökségi helyszínek által hordozott kiemelkedő egyetemes érték megőrzése érdekében az e törvényben és a világörökségi kezelési tervben foglaltakat eljárása során köteles érvényre juttatni.

9. § (1) A világörökségi ügynökség – amennyiben azt külön jogszabály nem utalja más szerv hatáskörébe – a világörökségi helyszínek által hordozott kiemelkedő egyetemes érték megőrzése érdekében a világörökségi kezelési terv alapján helyszínenként

- a)* ellátja a világörökségi terület folyamatos követő-figyelését;
- b)* kezdeményezi, szervezi, előmozdítja az érintett partnerekkel folyamatosan együttműködve a világörökség helyszín értékmegőrzésével és fejlesztésével kapcsolatos feladatok megvalósítását;

- c) jelentést tesz a Bizottság útján a kultúráért felelős miniszter részére a világörökségi terület állapotáról, különös tekintettel a világörökségi területet érintő minden olyan tevékenységre, amely kihat a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékére.
- (2) A világörökségi ügynökség olyan jogi személyiséggel rendelkező szervezet lehet – így különösen társadalmi szervezet, alapítvány, gazdasági társaság, egyház, költségvetési szerv –, amelynek
- a) tevékenységi köre kiterjed a világörökségi érdekek képviselőjére, a kiemelkedő egyetemes érték védelmére,
 - b) működési területe magába foglalja a világörökségi területet vagy annak jelentős részét, illetve
 - c) az a) pont szerinti tevékenységét legalább három éve a b) pont szerinti működési területen végzi.
- (3) A Bizottság a világörökségi ügynökséget világörökségi helyszínenként – a (5) bekezdésben meghatározott kivétellel – pályázat útján választja ki.
- (4) A Bizottság a beérkező pályázatokat elbírálja, azok közül világörökségi helyszínenként kiválasztja a világörökségi ügynökséget, és tíz évre megbízza a kiválasztott világörökségi ügynökséget az (1) bekezdésben meghatározott feladatok ellátására.
- (5) Amennyiben külön jogszabály a világörökségi helyszínnel teljes egészében átfedő védett természeti terület természetvédelmi kezeléséért felelős szervet jelöl ki, úgy ez a szerv látja el az (1) bekezdésben megjelölt feladatokat.
- (6) Amennyiben külön jogszabály a világörökségi helyszín egy részének kezeléséért felelős szervet jelöl ki, úgy a (3) és (4) bekezdésben meghatározott pályázat útján kiválasztott világörökségi ügynökség köteles ezzel együttműködni.
- (7) A világörökségi ügynökséget ügyféli jogállás illeti meg a világörökségi területet érintő azon közigazgatási hatósági eljárásokban, amelyekben a természetvédelmi vagy az örökségvédelmi hatóság hatósági vagy szakhatósági hatáskört gyakorol.
- (8) A világörökségi ügynökség képviselője a Bizottság ülésén tanácskozási joggal vesz részt.

10. § (1) A világörökségi címmel kapcsolatos költségvetési pénzeszközöket a kultúráért felelős miniszter által felügyelt költségvetési fejezeten belül az e törvényben megjelölt állami feladatok – ideértve a településrendezési eszközök világörökségi kezelési tervekkel való összhangjának megteremtéséhez szükséges tervezési munkálatok elvégzésének támogatását is – és a (2) bekezdésben meghatározott feladatok költségeire figyelemmel kell meghatározni.

(2) Az állam a központi költségvetésből külön jogszabályban meghatározott módon, pályázati formában támogatást nyújt az alábbi feladatok ellátásához:

- a) a világörökségi területtel kapcsolatos ismeretek terjesztése, oktatási, nevelési, továbbképzési programok kidolgozása, működtetése;
- b) a világörökségi területtel kapcsolatos kutatások, a világörökségi területek értékmegőrzésével, fenntartható fejlődésével és bemutatásával kapcsolatos módszerek (modellek), eredmények alkalmazása, érvényre juttatása;
- c) a világörökségi területtel kapcsolatos beruházások támogatása;
- d) a világörökségi területtel kapcsolatos elismerések támogatása; valamint
- e) a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló kormányrendelet szerinti tervtanácsoknak a világörökségi területtel kapcsolatos feladata ellátásának támogatása.

(3) Az Egyezmény 19–26. cikkében szabályozott nemzetközi támogatás pénzügyi bevétele a kultúráért felelős miniszter által felügyelt minisztérium örökségvédelmi célú fejezeti kezelésű előirányzata bevételeit képezi, amely külön jogszabály szerint a (2) bekezdésben meghatározott feladatokra fordítható.

11. § E törvény a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

12. § (1) A világörökségi kezelési tervet a kezelési terv készítéséről és részletes tartalmi követelményeiről szóló, e törvény végrehajtására kiadott jogszabály hatálybalépésétől számított egy éven belül kell elkészíteni.

(2) A Bizottság a megalakulását követően haladéktalanul, de legkésőbb 60 napon belül kiírja a világörökségi ügynökség kiválasztására irányuló pályázatot.

(3) Az e törvény hatálybalépését követően a Világörökség Jegyzékbe felvett helyszín Jegyzékbe kerülése után a Kormány haladéktalanul gondoskodik az e törvény mellékletének módosítására irányuló törvényjavaslatnak az Országgyűlés elé terjesztéséről.

13. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben szabályozza

a) a világörökségi várományos helyszínek Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékébe történő felvételének és felülvizsgálatának, továbbá a Központhoz történő bejelentésének, valamint a világörökségi várományos helyszín Világörökség Jegyzékbe történő jelölésének részletes szabályait; valamint

b) a Tanács és a Bizottság részletes feladatait és működését.

(2) Felhatalmazást kap a kultúráért felelős miniszter, hogy a mellékletben meghatározott miniszterekkel egyetértésben, rendeletben

a) szabályozza a világörökségi ügynökség kiválasztására irányuló pályázati eljárás részletes szabályait, a világörökségi ügynökség feladatait és működését;

b) szabályozza a világörökségi kezelési terv készítését, annak részletes tartalmi követelményeit, érintettekkel történő előzetes egyeztetésének és felülvizsgálatának rendjét;

c) adja ki a világörökségi terület világörökségi kezelési tervét;

d) adja ki a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékét; valamint

e) adja ki az Egyezmény 19–26. cikkében meghatározott nemzetközi támogatás befogadásának, valamint a világörökségi feladatokra pályázati és pályázaton kívüli formában fordítható pénzeszközök felhasználásának szabályait.

14. § (1) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszíti a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény

a) 5/A. §-a;

b) 81. §-a *p)* pontjában a „világörökségi és” szövegrész; valamint

c) 93. §-a (2) bekezdésének *n)* pontja.

(2) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszíti az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 56. §-a (4) bekezdése, illetve a 62. §-a (2) bekezdésének *k)* pontja.

(3) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény Mellékletében az 1. BUDAPEST VI. kerület 39. sorszám alatt szereplő, Teréz körút 51-53. címmel rendelkező, Nyugati pályaudvar felvételi épületéhez tartozó „28224/9” szövegrész helyébe a „28224/51” szövegrész lép.

(4) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a jogellenesen kivitt kulturális javak visszaszolgáltatásáról szóló 2001. évi LXXX. törvény 2. §-a 3. pontjában a „3911/92/EGK” szövegrész helyébe a „116/2009/EK” szövegrész lép.

(5) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciájának ülészakán Párizsban, 1972. november 16-án elfogadott egyezmény kihirdetéséről szóló 1985. évi 21. törvényerejű rendelet 3. §-ában „az agrárpolitikáért felelős miniszterrel és a természetvédelemért felelős miniszterrel” szövegrész helyébe a „az agrárpolitikáért felelős miniszterrel, az építésügyért felelős miniszterrel, a természetvédelemért felelős miniszterrel és a területrendezésért és településrendezésért felelős miniszterrel” szövegrész lép.

A világörökségi helyszínekkel összefüggő állami feladatokat a kultúráért felelős miniszterrel egyetértésben ellátó miniszterek

Világörökségi helyszín	Egyetértő miniszter
Budapest Duna-parti látképe, a Budai Várnegyed, az Andrásy út és történelmi környezete	építésügyért felelős miniszter természet védelméért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter
Hollókő ófalu és táji környezete	agrárpolitikáért felelős miniszter építésügyért felelős miniszter természet védelméért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter
Az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai	természet védelméért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter
Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és közvetlen természeti környezete	építésügyért felelős miniszter természet védelméért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter
Hortobágyi Nemzeti Park - Pusztá	agrárpolitikáért felelős miniszter Természet védelméért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter
Pécsi ókeresztény sírkamrák	építésügyért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter
Fertő / Neusiedlersee kultúrtáj	agrárpolitikáért felelős miniszter építésügyért felelős miniszter természet védelméért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter
A tokaji történelmi borvidék	agrárpolitikáért felelős miniszter építésügyért felelős miniszter természet védelméért felelős miniszter területrendezésért és településrendezésért felelős miniszter

INDOKOLÁS

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban: Kötv.) 5/A. §-ának deklaratív rendelkezései nem bizonyultak elégségesnek a megfelelő szabályozás eléréséhez, és ezért számos probléma merült fel a helyszínek megfelelő védelmével kapcsolatban. Az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete 1972. november 16-án kelt, az 1985. évi 21. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) végrehajtási irányelvei 172. pontja értelmében minden részes állam nemzetközi kötelezettsége a folyamatos követő figyelés (reaktív monitoring) lefolytatása, amelynek keretében a részes állam köteles az UNESCO Világörökség Bizottságát (továbbiakban: Világörökség Bizottsága) minden olyan helyreállítás vagy új építkezés engedélyezéséről, illetve támogatásáról tájékoztatni, amely hatással lehet a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékeire. Ezen kötelezettség teljesítésére került sor a Tokaj történelmi borvidék és a Budapest Duna-parti látképe, a Budai Várnegyed, az Andrassy út és történelmi környezete világörökségi helyszínek esetében is, amely felhívta a figyelmet a világörökségi helyszínek kezelési problémáira. 2011 februárjáig nemzetközi kötelezettség hárul a Magyar Államra az előző helyszínek tekintetében előrehaladási jelentések benyújtására.

A Világörökség Bizottsága a 2009. júniusi sevillai ülésén üdvözölte a különféle tervezett stratégiai lépéseket, így különösen a kezelési terv felülvizsgálatát, a kezelő szervezet létrehozását és a világörökségről szóló törvény kidolgozását. Utóbbi kapcsán jelezte azon észrevételét, hogy a világörökségről szóló törvény megalkotása jelentősen megerősítheti a magyarországi világörökségi helyszínek megőrzéséhez szükséges jogi környezetet.

A Kötv. 5/A. §-ának (3) bekezdése értelmében minden világörökségi helyszín vonatkozásában kezelési tervet kell készíteni. A hazai jogrendben jelenleg nincs kötelező erejű kezelési tervről szóló jogszabály, és ez az egyik legfőbb akadálya annak, hogy hatékonyan lehessen kezelni a világörökségi helyszíneket. A Belső-Erzsébetváros („régii pesti zsidónegyed”) mint világörökségi védőövezet folyamatos követő figyelése céljából Budapestre meghívott UNESCO-ICOMOS szakértő helyzetjelentése olyan sajátos városrendezési szabályozás létrehozásának szükségességét hangsúlyozza, amely egyaránt megfelel a városmegújulás igényeinek és annak a követelménynek, hogy megőrizzük a negyed örökségi értékeit. Kötelező erejű világörökségi szempontú kezelési terv hiányában értelemszerűen nem alkotható hatékony városrendezési szabályozás. Jelen tervezet szerint a kezelési terveket miniszteri rendelet hirdeti ki, megteremtve ezzel a kötelező erejű előírások érvényesülését.

A világörökségi elvárásnak való megfelelés érdekében az állami kezdeményezésre, de helyszínenként önkéntesen létrejött kezelő szervek nem képesek teljes mértékben és eredményesen ellátni a helyszínek fenntartását és kezelését. A folyamatos követő figyelés folyamatának hatására Tokajról készült jelentés kiemeli, hogy noha a Tokaji Történelmi Borvidék Világörökség Egyesület, a Tokaj történelmi borvidék kultúrtáj 27 települési önkormányzatát magába foglaló kezelő testület 2003-ban egyhangú döntéssel elfogadta a helyszín kezelési tervét, megvalósítása során kiderült, hogy a kezelési tervet nem minden érintett település tekintette magára nézve kötelezőnek. Jelen tervezet szerint világörökségi helyszínenként a megjelölt állami feladatok ellátásához főszabály szerint központi állami forráshoz jutó világörökségi ügynökségek pályázati úton történő kiválasztására kerül sor.

A megváltozott hazai és nemzetközi politikai, gazdasági, illetve jogi-szabályozási környezetben a világörökségi helyszínek a korábbiaktól eltérő kihívásokkal szembesülnek. A kiemelkedő egyetemes értékük megőrzésének fejlesztésekkel való összehangolása sokszor jelentős probléma forrása (Tokaj történelmi borvidék, Budapest Duna-parti látképe, Budai Várnegyed, Andrássy út és történelmi környezete, Fertő/Neusiedlersee). Ennek megfelelően speciális és hatékony eszközöket kell teremteni, amelyre az elvi deklaráció nem jelent megoldást. A kezelési terv jogszabályban való megjelenése a kiszámítható, tervezhető és betartható szabályozás alapja, ezáltal biztosítva, hogy mind az önkormányzatok, mind a potenciális fejlesztők-beruházók előtt is ismertté és egyértelművé váljanak az adott helyszínnel kapcsolatos lehetőségek és korlátok.

A fent részletezett problémák kezelése, illetve a világörökségi helyszínek védelmével kapcsolatos egyéb feladatok ellátása megfelelő anyagi forrás biztosítása nélkül nem lehetséges. A hatályos szabályozás nem teremti meg a biztos, kiszámítható finanszírozás hátterét. Jelen tervezet ennek is eleget kíván tenni.

Az Egyezmény 4. cikke értelmében minden részes állam minden tőle telhetőt megtesz a kulturális és természeti örökség kijelölésének, védelmének, megóvásának, bemutatásának és a jövő nemzedékek számára való átadásának biztosítása érdekében. Az Egyezményhez való csatlakozással vállalt átfogó kötelezettség, valamint – a konkrét helyszíneket illetően – a Világörökség Bizottsága hivatkozott sevillai határozatában foglaltak megfelelő végrehajtása érdekében a problémák orvoslását célzó, a nemzeti és egyben nemzetközi elvárásoknak is megfelelő és azokat teljes körűen figyelembe vevő világörökségről szóló törvényjavaslat elfogadására teszünk javaslatot.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A hatályra vonatkozó szabályok eligazítást adnak arra nézve, hogy a jelen törvényjavaslat mely esetekben alkalmazandó, milyen esetekben fejt ki kötelező erejét.

A törvényjavaslat területi hatálya kiterjed az Egyezmény 11. cikkének 2. bekezdése alapján létrehozott Világörökség Jegyzékbe felvett, a Magyar Köztársaság területén lévő világörökségi helyszínekre és azok esetleges védőövezeteire, valamint a világörökségi várományos helyszínekre és azok esetleges védőövezeteire. A védőövezet kijelölésére, illetőleg a védőövezetnek a Világörökség Bizottsága részére történő felterjesztésére a világörökségi és a világörökségi várományos helyszín hatékony védelme érdekében kerülhet sor.

A személyi és a tárgyi hatály jelen esetben egymástól nem elvonatkoztatható, egyik a másik nélkül nem meghatározható. A törvényjavaslat személyi és tárgyi hatálya lehetővé teszi a világörökségi és a világörökségi várományos területek (világörökségi és világörökségi várományos helyszínek és védőövezeteik) komplex kezelését és védelmét azáltal, hogy kiterjed a területtel kapcsolatos minden tevékenységre, illetve érintett szervre, személyre.

A törvényjavaslat elsődleges célja a világörökségi címmel járó nemzetközi kötelezettségnek megfelelően a világörökségi helyszínekhez kapcsolódó kiemelkedő egyetemes értékek megőrzése, védelmének erősítése. E cél elérése érdekében a törvényjavaslat nem hoz létre önálló, világörökségi területi védettségi kategóriát, hanem rögzíti, hogy az Egyezmény és annak végrehajtási irányelvei értelmében a világörökségi és a világörökségi várományos területek más nemzeti jogszabályok – így különösen a kulturális örökség védelméről és a természet védelméről szóló törvények és azok végrehajtására kiadott külön jogszabályok – alapján állnak védelem alatt.

A 2. §-hoz

A törvényjavaslat 2. §-a tartalmazza a törvény alapvető fogalomrendszerét, azokat az alapfogalmakat, amelyek nélkül a törvényi rendelkezések értelmezése nehézé vagy lehetetlenné válna. A Világörökség Jegyzékbe azon kiemelkedő egyetemes értéket képviselő kulturális örökségi és természeti világörökségi helyszínek kerülhetnek fel, amelyek az egész emberiség számára egyedi jelentőséggel bírnak. Az Egyezmény 1–2. cikkei tartalmazzák azokat a kritériumokat, amelyek alapján egy helyszínt a világörökség részévé nyilvánítanak.

A világörökségi helyszín e törvényjavaslat alkalmazásában a kulturális, illetve természeti örökségünk azon eleme, amelyet az Egyezmény 8. cikke által létrehozott Világörökség Bizottsága az Egyezmény 1–2. cikkében meghatározottak alapján kiemelkedőnek, egyetemes értékűnek tekint, felvett az általa vezetett – egyidejűleg közzétett – Világörökség Jegyzékbe, továbbá a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján védettséget élvez.

A tervezet melléklete felsorolja a törvény hatályba lépése időpontjában a Világörökség Jegyzékben nyilvántartott magyarországi világörökségi helyszíneket.

A világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke sértetlenségének és teljességének megőrzése érdekében védőövezet kijelölése válhat szükségessé, amely a helyszín kiegészítő, teljesebb védelmét biztosítja. A védőövezet a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján – a helyszínhez hasonlóan – védettséget élvez. Amennyiben sor került a világörökségi helyszín védőövezetének kijelölésére, úgy azt a Világörökség Bizottsága a helyszín Világörökség Jegyzékbe történő felvételével egyidejűleg jóváhagyja.

Az Egyezmény 11. cikke alapján a Világörökség Bizottsága összeállítja, vezeti és Világörökség Jegyzék címen nyilvánosságra hozza az Egyezmény 1–2. cikkeiben meghatározottak alapján kiemelkedőnek, egyetemes értékűnek tekintett kulturális, illetve természeti örökségek listáját.

A világörökségi helyszín és esetleges védőövezete védelmének biztosítása érdekében minden egyes világörökségi terület vonatkozásában világörökségi kezelési terv elkészítése szükséges, amely a terület megőrzésére, fenntartható használatára vonatkozó szabályokat, előírásokat tartalmazza.

Jelen törvényjavaslat világörökségi területként kezeli a világörökségi helyszínt és esetleges védőövezetét.

A világörökségi várományos helyszín e törvényjavaslat alkalmazásában a kulturális, illetve a természeti örökségünk azon eleme, amely kiemelkedő kulturális örökségi, illetve természeti értéke révén megfelel az Egyezmény 1. és 2. cikkében meghatározott kritériumoknak, és amelyet erre tekintettel a Világörökség Várományos Helyszínek Jegyzékébe felvettek, a Világörökség Jegyzékbe való jelölésre kiválasztottak, továbbá a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján védettséget élvez.

A Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzéke tartalmazza a kulturális örökségi, illetve természeti értékei révén Világörökség Jegyzékbe való felterjesztésre kiválasztott helyszíneket.

A Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzéke a kultúráért felelős miniszter rendeletében kerül kihirdetésre.

A világörökségi várományos helyszín védőövezete a világörökségi várományos helyszín környezete, amely a világörökségi várományos helyszín kiemelkedő kulturális örökségi, illetve természeti értékének sértetlensége és hitelessége védelmét hivatott biztosítani, továbbá a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján védettséget élvez.

A törvényjavaslat alkalmazásában a világörökségi várományos helyszín és esetleges védőövezete együtt alkotja a világörökségi várományos területet.

A 3. §-hoz

A törvényjavaslat e szakaszban olyan alapkövetelményeket határoz meg, amelyeket a világörökségi és a világörökségi várományos helyszínek kiemelkedő egyetemes, illetve kiemelkedő kulturális örökségi, természeti értékeinek megőrzése érdekében bármilyen, a világörökségi és a világörökségi várományos területekkel kapcsolatos, a világörökségi jelleget érintő tevékenység (pl. használat, fejlesztés, bemutatás, helyreállítás) megkezdése és folytatása során be kell tartani.

A törvényjavaslat nem sorolja fel taxatív módon mindazokat az alapelveket, amelyekre a világörökség védelme kapcsán figyelemmel kell lenni. A törvényjavaslat azáltal, hogy egyes alapelveket nevesít, a törvényjavaslat koncepciójának megértését, illetve rendelkezéseinek értelmezését és érvényre jutását kívánja elősegíteni.

A törvényjavaslat nevesített alapelvei között – erkölcsi és jogi kötelezettségként – szerepel többek között a világörökségi és a világörökségi várományos helyszínek által megtestesített kiemelkedő egyetemes, illetve kiemelkedő kulturális örökségi, természeti értékek megóvásának elve, a közérdekű védelem és fenntartható használat elve.

A kiemelkedő egyetemes, illetve a kiemelkedő kulturális örökségi, természeti értékek megóvása, a világörökségi és a világörökségi várományos területek védelme és fenntartható használata közérdek, amely abban az esetben valósulhat meg, ha valamennyi jogalany közreműködik, illetve együttműködik e célok elérése érdekében. Erre tekintettel a törvényjavaslat úgy rendelkezik, hogy a világörökségi és a világörökségi várományos terület közérdekű védelmének és fenntartható használatának megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget keletkeztet az állami és az önkormányzati szervek, az egyházak, a társadalmi és egyéb szervezetek, valamint a természetes személyek számára.

A 4-6. §-hoz

Az Egyezményt kihirdető 1985. évi 21. tvr. 3. §-a kimondja, hogy az Egyezmény végrehajtásáról a kultúráért felelős miniszter – az agrárpolitikáért felelős miniszterrel és a természet védelméért

felelős miniszterrel egyetértésben, továbbá más érdekelt miniszterekkel együttműködve – gondoskodik.

Ezzel összhangban a törvényjavaslat szerint a világörökségi helyszínekkel összefüggő állami feladatokat a kultúráért felelős miniszter a tervezet *mellékletében* meghatározott miniszterekkel egyetértésben, más érdekelt miniszterekkel (pl. önkormányzatért felelős miniszter) együttműködve látja el. Ennek megfelelően a törvénytervezet melléklete az egyes helyszínek vonatkozásában kizárólag az egyetértő miniszterek érintettségét jelöli, nem jelent sorrendiséget az egyetértési jogot gyakorló miniszterek között a feladatmegosztás szempontjából.

Az Egyezmény 4–5. cikke rögzíti az Egyezményben részes államok feladatait. Ezen feladatok különösen: a kulturális, illetve a természeti örökség kijelölésének, védelmének, megóvásának, bemutatásának és a jövő nemzedékek számára való átadása biztosításának elsődleges kötelezettsége; olyan általános politika kialakítása, amely ezen örökség védelmét beépíti az átfogó tervezési programokba; illetve megfelelő jogi, igazgatási és pénzügyi intézkedések megtétele, amelyek ezen örökség kijelöléséhez, védelméhez, megóvásához, rendbehozatalához és helyreállításához szükségesek.

A törvényjavaslat 4. §-ának (2) bekezdése, valamint 5. §-a az e feladatok végrehajtásából eredő állami feladatokat nevesíti.

A kultúráért felelős miniszter az állami feladatok ellátása körében figyelemmel kíséri az átfogó tervezési programokat, amelyek lehetnek országos és térségi szintű területfejlesztési programok, területrendezési tervek, illetve az európai uniós források felosztását tartalmazó operatív programok egyaránt. Ennek keretében javaslatot tesz a világörökségi terület védelmének az átfogó tervezési programokba és jogszabályokba történő beépítésre.

A világörökségi területek kijelölésével, védelmével és fenntartható hasznosításával kapcsolatos feladatok végrehajtása körébe tartozik többek között a világörökségi kezelési terv elkészítése, felülvizsgálata, szükség esetén módosítása, illetőleg az ebből eredő egyéb feladatok végrehajtása, továbbá a világörökségi területek állapotának felmérése, folyamatos figyelemmel kísérése, és a kiemelkedő egyetemes érték megőrzéséhez szükséges intézkedések megtétele. Ennek keretében a kultúráért felelős miniszter gondoskodik a világörökségi területek mint az ország kiemelkedő egyetemes értékeit tükröző referencia-célpontok állapotának fenntartásáról, a kiemelkedő egyetemes értékek megőrzéséről, és az azzal összeegyeztethető fenntartható fejlődéséről. Abban az esetben, ha egy már meglévő világörökségi területtel kapcsolatos módosítás (így különösen a helyszín kis vagy jelentős mértékű határmódosítása, elnevezésének módosítása, illetve a kiemelkedő egyetemes értékének módosítása) válik szükségessé (mint például Budapest esetében, ahol az 1987-ben felvett világörökségi helyszínt, a „Budai Várnegyed és a Dunapartok látképe”-t bővítették ki jelentősen 2002-ben az „Andrássy út és történelmi környezeté”-vel), a módosítás felterjesztéséről a kultúráért felelős miniszter – a törvényjavaslat mellékletében megjelölt további miniszterekkel egyetértésben – köteles gondoskodni.

Ugyancsak állami feladat a kiemelkedő egyetemes, illetve a kiemelkedő kulturális örökségi, természeti érték megismerését elősegítő, szolgáló programok kidolgozása, az ország egyéb kulturális értékeivel való összekapcsolása, a társadalom széles köréhez történő eljuttatása, és nem utolsósorban azok végrehajtása. A világörökségi helyszínek értékei egyrészt nemzeti, másrészt egyetemes értékek, azok megőrzése, megismerése és átörökítése azon túl, hogy közérdek, nemzetközi elvárás is. Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a világörökségi és a világörökségi várományos területeknek, valamint a világörökségi és a világörökségi várományos helyszínek kiemelkedő egyetemes, illetve kiemelkedő kulturális örökségi, természeti értékeinek megismerése, bemutatása, az ezzel kapcsolatos ismeretek terjesztése ösztönző hatással lehet a nemzeti identitás megőrzésére, megújítására, és a területek vonzerejének (turizmus) növelésére is, amely az állami szerepvállalás fokozott megnyilvánulását indokolja.

A fent részletezett feladatokon túl további állami feladat a világörökséggel kapcsolatos nemzetközi feladatok ellátása.

A törvényjavaslat szerint a kultúráért felelős miniszter más érdekelt miniszterekkel együttműködve látja el a világörökségi várományos területek vonatkozásában a világörökségi várományos helyszínek szakmai, és egyben stratégiai szempontok mérlegelésével történő kiválasztását, valamint azok bejelentését a Központhoz a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékbe történő felvétele céljából. A Központ a bejelentett világörökségi várományos helyszínt regisztrálja.

A kultúráért felelős miniszter ötévente felülvizsgálja a világörökségi várományos helyszínek Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékében történő nyilvántartásának indokoltságát, és amennyiben szükségesnek tartja, intézkedik annak nyilvántartásból való törlése iránt, illetve előterjeszti a világörökségi várományos helyszín Világörökség Jegyzékbe történő jelölését. Amennyiben a Világörökség Központ vizsgálata során megállapítást nyer, hogy az előterjesztés a Világörökség Bizottság által felállított szabályoknak teljes mértékben megfelel, a Világörökség Bizottság bírálatra elfogadja a felterjesztést, amelyet megküld a tanácsadó és szakértői szervezeteinek (ICOMOS, IUCN) a dokumentáció és a helyszín véleményezésére, ellenőrzésére, valamint a felvétellel kapcsolatos javaslat megfogalmazására.

A kultúráért felelős miniszter egy helyszínek a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékébe való felvételéről, az onnan való törlésről, valamint annak felülvizsgálatról helyszínenként hatósági határozatot hoz. A határozat tartalmazza a helyszín és annak védőövezete helyrajzi szám és GPS koordináta szerinti lehatárolását.

A 4–5. §-ban meghatározott állami feladatokat a kultúráért felelős miniszter – a törvényjavaslat mellékletében megjelölt további miniszterekkel egyetértésben – látja el a Világörökség Magyar Nemzeti Tanácsa (továbbiakban: Tanács) és a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) közreműködésével, illetve útján.

A Tanács létrehozását a több ágazatot (így örökségvédelmet, természetvédelmet, agrárpolitikát, területfejlesztést és területrendezést, építésügyet, turizmust, helyi önkormányzatokat) érintő világörökségi helyszínekkel kapcsolatos kormányzati szintű döntések széles körű ágazati-szakmai előkészítésének, valamint a kormányközi koordinációnak szükségessége indokolja.

A Bizottság nem új intézménye a magyar jogrendszernek, ugyanis a Bizottságot 1997-ben a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságáról szóló 44/1997. (XII. 29.) KTM rendelet hívta életre, amelyet a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságáról szóló 6/1999. (III. 31.) NKÖM rendelet váltott fel. E miniszteri rendelet értelmében a Bizottság az Egyezményből adódó kormányzati feladatok ellátásában a nemzeti kulturális örökség miniszterének tanácsadó testülete.

Jelen törvényjavaslat változtat a Bizottság szervezeti struktúráján. A törvényjavaslat értelmében ugyanis a Bizottság a kultúráért felelős miniszter javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő és végrehajtási feladatokat ellátó testülete, amely a miniszterek által kijelölt, a kulturális örökségvédelem vagy az agrártudományok vagy a természetvédelem területén kiemelkedő elméleti és gyakorlati ismeretekkel, tapasztalatokkal (pl. adott szakterületre specializálódott, többéves szakmai gyakorlattal) rendelkező személyekből, valamint az ICOMOS – Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsa (International Council on Monuments and Sites) Magyar Nemzeti Bizottságának és az IUCN – Világ Természetvédelmi Unió (International Union for Conservation of Nature) Magyar Nemzeti Bizottságának egy-egy képviselőjéből áll. Az ICOMOS a műemlékvédelem szakmai civil világszervezete, az Egyezményben foglaltaknak megfelelően a Világörökség Bizottság állandó műemlékvédelmi szakértő intézménye. Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a nemzetközi szervezet egyik tagszervezete, amelynek tagjai a magyar műemlékvédelem meghatározó szakemberei (építészek, régészek, művészettörténészek, történészek, restaurátorok, stb.). Az IUCN – szakmai civil szervezet – küldetése, hogy befolyásolja, ösztönözze és segítse a világ közösségeit abban, hogy megőrizték a természet sértetlenségét és sokféleségét, és biztosítsák azt, hogy a természeti erőforrások használata méltányos és ökológiai szempontból fenntartható legyen. E nemzetközi szervezet tagszervezete az IUCN Magyar Nemzeti Bizottsága.

A törvényjavaslat keretszerű szabályozási formát követ, meghatározva a legfőbb állami feladatok, illetőleg azok végrehajtásában közreműködő alapvető intézmények körét, részletszabályok nélkül. A világörökségi várományos helyszínek kiválasztásának, bejelentésének és a Világörökség Jegyzékbe történő jelölésnek részletes szabályait, valamint a Tanács és a Bizottság feladataira és működésére vonatkozó részletszabályokat külön végrehajtási rendeletek tartalmazzák.

A 7. §-hoz

A világörökségi területek hatékony kezeléséhez elengedhetetlen olyan világörökségi kezelési terv, amely a világörökségi területek fenntartásának nemzetközi gyakorlatban is megkövetelt hatékony eszköze. A világörökségi helyszínek által megtestesített kiemelkedő egyetemes értékek megőrzése, és az azzal összeegyeztethető fenntartható fejlődés biztosítása érdekében a világörökségi területekre világörökségi kezelési tervet kell készíteni, amelyet annak kikényszeríthetősége érdekében a kultúráért felelős miniszter – a törvényjavaslat mellékletében megjelölt további miniszterekkel egyetértésben – rendeletben hirdeti ki. A kezelési terveket a településrendezési eszközökkel történő összhang megteremtése érdekében az érintett önkormányzatokkal egyeztetni kell. A világörökségi kezelési tervet kihirdető miniszteri rendelet egyértelműen lehatárolja a világörökségi helyszínt és esetleges védőövezetét helyrajzi számokkal és GPS koordinátákkal, továbbá röviden számba veszi a világörökségi helyszín – Jegyzékbe történő felvételének indokál szolgáló – kiemelkedő egyetemes értékeit. E miniszteri rendeletben kerül sor a terület megőrzésének célkitűzései és az ezzel kapcsolatos stratégia nevesítésére, illetőleg a konkrét kezelési módok, tilalmak és korlátozások előírására.

Fontos itt kitérni arra, hogy egyes természetvédelmi oltalom alatt álló területek a természet védelméről szóló jogszabályoknak megfelelően már rendelkeznek természetvédelmi kezelési tervvel. Ha a világörökségi terület külön jogszabályban meghatározott természetvédelmi kezelési tervvel rendelkezik, úgy a világörökségi kezelési tervet ezzel összhangban kell elkészíteni. A világörökségi kezelési tervben ennek megfelelően megjelennek a kiemelkedő egyetemes (természeti és kulturális örökségi) értékre vonatkozó szabályok.

Ha a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke kizárólag természeti érték és a világörökségi terület egésze külön jogszabályban meghatározott természetvédelmi kezelési tervvel rendelkezik, nem szükséges az (1) bekezdés szerinti világörökségi kezelési tervet készíteni.

A világörökségi és világörökségi várományos területek külön jogszabályok alapján védelem alatt állnak. A védelem, és ebből kifolyólag a világörökségi cím szükség esetén kötelezettséggel, korlátozással járhat együtt. Ezeket a kulturális örökség védelméről, a természet védelméről, valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló külön jogszabályokból eredő kötelezettségeket, korlátozásokat – a vonatkozó jogszabályokon túl – a kulturális örökségvédelmi, illetve a természetvédelmi hatóságok írják elő. A jelenleg nyilvántartott, magyarországi világörökségi helyszínek vonatkozásában az adott helyszín külön jogszabály alapján fennálló védettségétől függően jellemzően az alábbi típusú korlátozások, tilalmak jöhetnek szóba: településrendezési eszközökben foglalt építési, változtatási és telekalakítási korlátozások, tilalmak; építmények rendeltetése, használati módja megváltoztatásának korlátozása, tilalma; közműfejlesztési korlátozások; környezet- és természetvédelmi korlátozások és tilalmak.

Fontos hangsúlyozni, hogy a fent hivatkozott jogszabályok a korlátozások és tilalmak kereteit határozzák meg. Ehhez képest a világörökségi kezelési terv újfajta korlátokat, tilalmakat ugyan nem keletkeztet, azonban a meglévő természet-, illetve örökségvédelmi szabályokat az adott helyszín világörökségi címből eredő védelmi céljának szem előtt tartásával konkretizálja, differenciálja, specializálja, rendszerezi. Ez indokolja, hogy a világörökségi kezelési terv miniszteri rendeletben kerüljön kihirdetésre.

A világörökségi kezelési terv tehát szabályozási keretet ad, részletesen rögzítve a világörökségi területre vonatkozó adatokat (különösen a konkrét, beazonosítható területlehatárolást) és

előírásokat, meghatározva a világörökségi területen szükséges, illetve lehetséges fejlesztési irányokat, a terület fenntartható használatának szabályait. A törvényjavaslat értelmében a kiemelkedő egyetemes érték megőrzése és az azzal összeegyeztethető fenntartható fejlődés biztosítása érdekében a világörökségi terület természeti és kulturális örökségi értékeit érő káros hatások bekövetkezését megelőzni, a káros hatásokat elhárítani, csökkenteni a világörökségi kezelési tervben foglaltakra tekintettel, illetőleg annak megfelelően lehet.

A világörökségi kezelési tervet 10 évente felül kell vizsgálni annak érdekében, hogy azok valóban a világörökségi területek hatékony védelmét szolgálják.

A világörökségi kezelési terv részletes tartalmi követelményeit, illetve elkészítésének módját külön végrehajtási rendelet szabályozza.

A 8. §-hoz

A világörökségi helyszínek által hordozott kiemelkedő egyetemes érték megőrzése érdekében az egyes hatósági eljárásokban hatóságként eljáró vagy szakhatóságként közreműködő kulturális örökségvédelmi, illetve természeti-, tájvédelmi hatóságok (különösen a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek és az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség) az eljárásaik során kötelesek az e törvényben, továbbá a világörökségi kezelési tervben foglaltakat is érvényre juttatni.

A 9. §-hoz

A világörökségi területek Egyezmény szerinti „kezelését” a világörökségi kezelési terv alapján a világörökségi ügynökség látja el. A (2) bekezdés tartalmazza azokat a feltételeket, amelyek együttes fennállása esetén egy jogi személyiséggel rendelkező szervezet világörökségi ügynökség lehet. Erre tekintettel a világörökségi ügynökség olyan jogi személyiséggel rendelkező szervezet lehet, amely legalább három éve a világörökségi érdekekkel, illetve a kiemelkedő egyetemes érték védelmével szorosan összefüggő célok megvalósítására (különösen kulturális örökség védelme, természetvédelem, környezetvédelem) irányuló tevékenységet (is) végez, és működési területe legalább három éve kiterjed a világörökségi területre vagy annak jelentős részére.

A világörökségi ügynökséget ügyféli jogállás illeti meg a világörökségi területet érintő azon közigazgatási hatósági eljárásokban, amelyekben a természetvédelmi, illetve az örökségvédelmi hatóság hatósági vagy szakhatósági hatáskört gyakorol.

A világörökségi ügynökség tehát nem lát el hatósági, igazgatási feladatokat, és tevékenysége során nem veszi át az érintett tulajdonosok, önkormányzatok szerepét. Feladata az adott világörökségi helyszín érdekeinek képviselőjére, és annak szem előtt tartásával a világörökségi helyszín kezelési feladatainak ellátására terjed ki. A törvényjavaslat 4. §-a (2) bekezdésének c) pontjában megjelölt állami feladat (a világörökségi terület állapotának felmérése és folyamatos figyelemmel kísérése, továbbá a kiemelkedő egyetemes érték megőrzéséhez szükséges intézkedések megtétele) magában foglalja a világörökségi terület folyamatos követő-figyelését (monitoring-tevékenységet), az érintett partnerekkel történő folyamatos együttműködést, a világörökségi helyszín értékmegőrzésével és fejlesztésével kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítését. A világörökségi ügynökség a kezelés keretén belül jelentést tesz továbbá a Bizottság felé a világörökségi terület állapotáról.

Egyes világörökségi helyszínek természetvédelmi kezelése vonatkozásában – ilyen például a Hortobágyi Nemzeti Park - Puszta, az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai – külön jogszabály a világörökségi helyszín egészére kezelő szervet jelöl ki; ilyenek a nemzeti park igazgatóságok. Ezekben az esetekben pályázat kiírása indokolatlan, mert az bizonyos feladatok párhuzamos ellátásához vezetne. A törvénytervezet az (1) bekezdésben megjelölt feladatokat e külön jogszabályok által kijelölt szervhez telepíti.

Ha a világörökségi helyszín egy részére külön jogszabály valamely kiemelkedő egyetemes természeti érték kezelésére más szervet jelöl ki (pl. nemzeti park igazgatóság), úgy ezen érték kezelése tekintetében e kijelölt szerv jár el. A tervezet (1) bekezdésében megjelölt feladatokat – az előbb említett kezelési feladatok kivételével – a világörökségi ügynökség látja el.

Abban az esetben viszont, ha nincs világörökségi helyszín természetvédelmi kezeléséért felelős szervet kijelölő külön jogszabály, a világörökségi ügynökség kiválasztása világörökségi helyszínenként, pályázati úton történik. A pályázat kiírása, annak elbírálása és ez alapján az ügynökség 10 évre történő megbízása a Bizottság feladata. A világörökségi ügynökség pályázati eljárásának részletes szabályait a törvényjavaslat keretszabályozási jellegére tekintettel külön végrehajtási rendelet tartalmazza.

A 10. §-hoz

A törvényjavaslat rögzíti az állami feladatokat. Tekintettel arra, hogy az Egyezményt kihirdető 1985. évi 21. tvr. 3. §-a alapján a feladatok végrehajtásáról a kultúráért felelős miniszter gondoskodik; a kultúráért felelős miniszter által felügyelt költségvetési fejezeten belül kell a feladatok ellátásához szükséges forrást meghatározni és biztosítani. Az állam a központi költségvetésből – az állami feladatok ellátására fordítandó pénzügyi forrásokon túl – támogatást nyújt pályázat útján a világörökségi területek védelmét elősegítő, (2) bekezdésben felsorolt feladatokra.

A pénzügyi eszközök pályázati és pályázaton kívüli támogatási formában kerülhetnek felhasználásra, a felhasználás eljárásrendjét végrehajtási rendelet szabályozza. A pályázati és a pályázaton kívüli formában felhasználható pénzeszközök e törvényben meghatározott feladatkörök végrehajtására fordíthatók. Az Egyezmény 19–26. cikkében szabályozott nemzetközi támogatás pénzügyi bevétele a kultúráért felelős miniszter által felügyelt minisztérium örökségvédelmi célú fejezeti kezelésű előirányzata bevételeit képezi, felhasználása külön jogszabály szerint a pályázati formában felhasználható pénzeszközöknél meghatározott feladatokra fordítható.

A 11. §-hoz

A törvényjavaslat a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

A 12. §-hoz

Tekintettel arra, hogy a világörökségi kezelési terv elkészítése és miniszteri rendeletben történő kihirdetése jelen törvényjavaslat egyik legfontosabb eleme, szükséges annak kifejezett előírása, hogy e világörökségi kezelési tervek a kezelési terv készítéséről és tartalmi követelményeiről szóló, e törvény végrehajtására kiadott jogszabály hatálybalépésétől számított 1 éven belül elkészüljenek. Az elkészítésre megállapított 1 éves határidőt a dokumentum komplex jellege indokolja.

A Bizottság a megalakulását követően haladéktalanul, de legkésőbb 60 napon belül köteles kiírni a világörökségi ügynökség kiválasztására irányuló pályázatot.

Azon világörökségi helyszínek esetében, amelyek felkerültek a Világörökség Jegyzékbe, a Kormány egyidejűleg haladéktalanul gondoskodik az e törvény mellékletének módosítására irányuló törvényjavaslatnak az Országgyűlés elé terjesztéséről.

A 13. §-hoz

A törvényjavaslat gondoskodik a kormány és a miniszteri szintű jogszabályok megalkotására vonatkozó felhatalmazásokról. A kormány felhatalmazást kap arra, hogy meghatározza a világörökségi várományos helyszínek Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékébe történő

felvételének és felülvizsgálatának, továbbá a Központhoz történő bejelentésének, valamint a világörökségi várományos helyszín Világörökség Jegyzékbe történő jelölésének részletes szabályait, valamint szabályozza a Bizottság és Tanács részletes feladatait és működését. A kultúráért felelős miniszter felhatalmazást kap arra, hogy a mellékletben meghatározott miniszterekkel egyetértésben meghatározza a világörökségi ügynökségek pályázati eljárásának; valamint a világörökségi kezelési terv készítésének, az érintettekkel történő előzetes egyeztetésének és felülvizsgálatának részletes szabályait, kihirdesse a világörökségi területek világörökségi kezelési tervét, valamint meghatározza az esetleges nemzetközi támogatás, illetve a pályázati és pályázatok kívüli források felhasználásának szabályait, valamint kiadja a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékét.

A 14. §-hoz

A kulturális javak kivételéről szóló 116/2009/EK rendelet 11. cikke hatályon kívül helyezte az e tárgyban hozott 3911/92/EGK rendeletet és annak módosításait, ezért a 3911/92/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséből következő – jogharmonizációs – jogtechnikai jellegű módosítás átvezetését javasoljuk.

Az építésügyért, illetőleg a területrendezésért és településrendezésért felelős miniszterek érintettségét és felelősségét a világörökségi területeken található építészeti értékvédelem, valamint a világörökségi területeket érintő területrendezési, területrendezési feladatok végrehajtása során a világörökségi címmel történő összhang megteremtésének biztosítása alapozza meg. Ennek megfelelően módosításra kerül az Egyezmény kihirdetéséről szóló 1985. évi 21. tvr. 3. §-a.

Jelen tervezet hatálybalépésével egyidejűleg szükséges a Kötv. és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény világörökséggel kapcsolatos párhuzamos rendelkezéseinek hatályon kívül helyezése, valamint a Kötv. jogtechnikai jellegű módosítása.